

Petr Jansa a kol.

Komparace názorů a postojů české veřejnosti k životosprávě, pohybovým aktivitám a sportu



Komparace názorů a postojů české veřejnosti k životosprávě, pohybovým aktivitám a sportu

doc. PhDr. Petr Jansa, CSc., a kol.

Recenzovali:

prof. PhDr. Hana Válková, CSc.

doc. PhDr. Vladimír Jůva, CSc.

Vydala Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum
Redakce Barbora Přerostová
Grafická úprava Jan Šerých
Sazba DTP Nakladatelství Karolinum
Vydání první

© Univerzita Karlova v Praze, 2014

© Petr Jansa, Kamil Kotlík, Jiří Němec, 2014

ISBN 978-80-246-2444-0

ISBN 978-80-246-2458-7 (online : pdf)



Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2015

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

Obsah

| | |
|--|----|
| Předmluva | 7 |
| I. Komparace názorů a postojů české dospělé populace k životosprávě, pohybovým aktivitám a sportu (2000–2010) | 9 |
| Úvod do problému | 11 |
| 1. Management výzkumného šetření | 16 |
| 1.1 Cíl, úkoly a hypotézy | 16 |
| 1.2 Dotazník SFSPA a organizace výzkumného šetření | 16 |
| 1.3 Charakteristika souboru | 17 |
| 2. Výsledky a diskuse | 19 |
| 2.1 Denní režim a životospráva | 20 |
| 2.2 Pohybové aktivity a sport dospělé populace | 26 |
| Závěry a doporučení I | 36 |
| II. Komparace názorů a postojů českých pedagogů k životosprávě, pohybovým aktivitám a sportu | 39 |
| Problém výzkumného šetření | 41 |
| 3. Management výzkumného šetření | 46 |
| 3.1 Cíl, úkoly a hypotézy | 46 |
| 3.2 Dotazník pro pedagogy a organizace výzkumného šetření | 46 |
| 3.3 Charakteristika souborů | 47 |
| 4. Výsledky a diskuse | 51 |
| 4.1 Názory a postoje k psychosociálním funkcím | 51 |
| 4.2 Denní režim a životospráva | 62 |
| 4.3 Pohybové aktivity a sport | 77 |

| | |
|--|-----|
| Závěry a doporučení II | 85 |
| Literatura | 88 |
| Přílohy | 93 |
| K první části monografie | 93 |
| Dotazník „SFSPA“ pro dospěléou populaci (ukázka 2010) | 94 |
| K druhé části monografie | 97 |
| Dotazník „Význam pohybových aktivit a sportu pro pedagogy“ (ukázka) | 97 |
| Seznam tabulek a grafů | 101 |
| Summary | 105 |
| Résumé | 111 |
| Jmenný rejstřík | 117 |

Předmluva

Monografie zahrnuje pedagogický výzkum, zaměřený na komparaci názorů, postojů či zájmů u vybraných skupin české populace, kdy se respondenti vyjadřují k otázkám denního režimu, životosprávy, psychosociálním funkcím pohybových aktivit a sportu. První výzkum se uskutečnil na oddělení pedagogiky sportu FTVS UK v rámci VZ MSM č. 002162084 „Aktivní životní styl v biosociálním kontextu“ – řešitel prof. Ing. V. Bunc, CSc., druhý pak v rámci dílčího úkolu PRVOUK č. 39 s názvem „Pedagogika sportu“ – řešitel prof. PhDr. A. Rychtecký, DrSc.

První část je věnována *komparaci postojů české dospělé populace* ke zmíněné životosprávě a funkcím pohybových aktivit a sportu v roce 2000 a 2010. Oba výběry prošly tzv. kvótním rozpisem podle struktury obyvatelstva České republiky (pohlaví, věk, vzdělání, velikost místa bydliště aj.), distribucí a sběrem údajů přes tazatele firmy Amasia, s. r. o. (výzkumy veřejného mínění). Prezentované výsledky ukazují na některé znepokojivé informace o trendech dospělé populace u nás, zejména zvýšení denního stresu a požívání alkoholu u mužů i žen, ale na druhé straně na relativně uspokojivé zvyšování pohybových aktivit a sportu za uvedené období deseti let. První sběr údajů byl proveden v roce 2000 se zpracováním a vydáním samostatné publikace Jansa, Kocourek, Votruba & Dašková (2005). Druhé sledování bylo provedeno v roce 2010 a je uzavřeno touto monografií.

Druhá část monografie zahrnuje důležitou *populační skupinu českých pedagogů ze základních a středních škol* s komparací jejich postojů na životosprávu a funkce pohybových aktivit a sportu. Do souboru nebyli zahrnuti učitelé s aprobací tělesné výchovy, kteří by zřejmě ovlivnili některé výsledky. Učitelé mají tendenci s přibývajícím věkem se lépe starat o své zdraví, zvyšuje se však denní stres, který zřejmě souvisí s výkonem profese. Vztah učitelů k pohybovým aktivitám a sportu je velice pozitivní

a společensky přínosný. Distribuce a sběr upraveného dotazníku probíhal v letech 2009–2010 na základě stratifikovaného výběru jednotlivých typů škol respektive učitelských sborů.

V závěru zpracování celého tématu byli přizváni ke spolupráci PhDr. Kamil Kotlík, Ph.D. (odborný asistent oddělení pedagogiky sportu) a Mgr. Jiří Němec (doktorandské studium). Uváděné výsledky jsou informativním sdělením o vývoji názorů a postojů české dospělé populace v oblasti životosprávy, denního režimu, psychosociálních funkcí pohybových aktivit a sportu pro MŠMT, FTVS UK, ČOV aj.

doc. PhDr. Petr Jansa, CSc.

I. Komparace názorů a postojů české dospělé populace k životosprávě, pohybovým aktivitám a sportu (2000-2010)

Petr Jansa

Úvod do problému

Výzkumy týkající se české dospělé populace z hlediska významu pohybových aktivit a sportu v rámci životního stylu různých skupin obyvatelstva se uskutečňovaly od 90. let minulého století, ale i dříve.

Nejprve se zmíníme o výzkumu Teplého (1990), který provedl dotazníkové šetření o pohybovém režimu dospělých ve věkovém rozpětí 18–59 let, kdy bylo dotázáno 2052 osob. Otázky se týkaly – např. frekvence pohybových aktivit v životě občanů, objemu těchto aktivit v celoročním cyklu včetně jejich energetické náročnosti, životosprávy atd. Výzkum se uskutečnil v roce 1986 a popisuje výsledky v předchozím společenském a politickém kontextu.

Další výzkum zahrnoval reflexi kapacitních možností struktury tělovýchovných zařízení v Československé republice s emerzí na severočeský region (Novotný, Bečvář, Jansa & Zatřepálek, 1992). Zjišťoval celkovou kapacitu těchto zařízení, názory a postoje české a slovenské populace k pohybovým a sportovním aktivitám a účast veřejnosti na rekreačních aktivitách. Částečně se zaměřoval i na asociální chování mládeže v daném regionu, na zájem občanů o tělovýchovné služby apod. V severočeském regionu byl shledán poměrně velký zájem o pohybové aktivity a sport, převažovala však obava z pohybu v nezdravém prostředí.

Postoje české veřejnosti k tělesné výchově a sportu sledovali u 1828 respondentů v dotazníkovém šetření Zich & Ungr (1994, 1995). Autoři zjistili, že existuje rozpor mezi pozitivním postojem ke sportu jako hodnotě života a provozováním sportovních aktivit. Ukázalo se, že možnosti sportu a pohybových aktivit nejsou pro formování zdravého životního stylu při výchově mladé generace dostatečně využívány.

K tématu se dále vztahují šetření ve středně velkých městech (např. Jansa, Franěk & Votruba, 1996), která byla realizována paralelně v Děčíně a Neratovicích. Vedle zjišťování širších názorových a postojových orien-